

قلعه رودخان بزرگترین دژ دفاعی ایران در شمال کشور

قلعه رودخان قلعه‌ای که شاید بزرگ‌ترین دژ دفاعی ایران در شمال کشور باشد.

قلعه رودخان که به «سکسار» و «قلعه حسامی» نیز شهرت دارد، با وسعتی بیش از ۲/۵ هکتار و بارویی به طول یک‌هزار و ۵۵۰ متر، دارای ۴۲ برج و دیده‌بانی است. در این دیوارهای قطور، منافذ و ترکش‌هایی برای ریختن مواد مذاب و تیراندازی نیز تعبیه شده است. در گذشته، چشمه آبی در داخل قلعه جاری بوده که وقت محاصره، از آب آن استفاده می‌شده است. این چشمه پس از زلزله سال ۱۳۶۹گیلان خشک شد. قلعه رودخان در فاصله ۲۰ کیلومتری جنوب غربی فومن و در ارتفاع بین ۶۵۵ تا ۷۱۵ متری از سطح دریا، در بلندترین نقطه کوه قرار دارد.

برای رسیدن به قلعه، باید از شهر فومن، روستاهای گشت، کردمحل، گشت رودخان، سیاه‌کش، سیدآباد و قلعه‌رودخان عبور کرد و بعد، از روستای حیدرآلات تا قلعه که حدود ۵ کیلومتر است را با پای پیاده طی کرد.

این قلعه مهم تاریخی، مدت‌ها تخت‌گاه و مرکز فرمانروایی گیلان بوده است. گفته می‌شود این بنا متعلق به دوره ساسانی است که طی حوادث و رویدادها، تخریب و در زمان حکومت سلجوقیان تجدید بنا شده. این قلعه از پایگاه‌های مبارزاتی اسماعیلیان بوده که تا دوره زندیه نیز مورد استفاده حکام و فرمانروایان محلی قرار می‌گرفته و به نظر می‌رسد پس از آن، دیگر مورد استفاده قرار نگرفته و متروک مانده است. اما از زمان دقیق احداث این قلعه، در تاریخ نشانی یافت نمی‌شود. با توجه به اینکه شهر فومن مدتی طولانی مرکز حکومت گیلان (پس از خاندان اسحاق‌وند) بوده، اهمیت قلعه بیش از پیش قابل توجه است.

در اسناد تاریخی پیش از قرن دهم هجری، نام و نشانی از قلعه دیده نمی‌شود اما برای نخستین بار، الکساندر شودزکو - محقق لهستانی‌الاصل - که در سال ۱۸۳۰ میلادی هنگام تحقیق در گیلان متوجه این قلعه شد، در یادداشت‌هایش موقعیت این بنا را ثبت کرده است.

وی درباره قلعه رودخان می‌نویسد: «دژی است بر بالای کوهی در قسمت علیای رودخانه‌ای به همین نام. بام آن سنگی است و طرفین ورودی دارای دو برج دفاعی مستحکم هستند و روی کتیبه سردر ورودی آن حک شده که این قلعه برای نخستین بار، در سال‌های ۹۱۸ تا ۹۲۱ هـ.ق برای سلطان حسام‌الدین بن امیره دباچ بن امیر علاء‌الدین اسحقی تجدید بنا شد. در سمت راست قلعه، رودخانه‌ای به همین نام قرار دارد که از ارتفاعات سرچشمه گرفته و آب آن از جنوب به شمال، در جریان است». کتیبه مذکور هم‌اکنون در موزه گنجینه رشت نگهداری می‌شود.

قلعه رودخان از دو بخش تشکیل شده است:

۱- ارگ یا شاهقلعه که محل زندگی پادشاه و حرمسرای او را در خود جای می‌داده است.

۲- قورخانه یا محل فعالیت‌های نظامی و زندگی سربازان.

در قسمت شرقی قلعه رودخان، بناهایی مخروطی وجود دارد. در قسمت شمال و جنوب، دیوارهای محصورکننده قلعه و برج‌های نگهبانی در فواصل مختلف به چشم می‌خورد. اتاق‌های هشت‌ضلعی که از آجر ساخته شده نیز هنوز بر فراز برج‌ها دیده می‌شود.

مساحت بخش شرقی، کمتر از بخش غربی است. بخش شرقی شامل ۱۲ ورودی، زندان، درِ اضطراری، حمام، آبریزگاه و همچنین چند واحد مسکونی می‌شود. بخش غربی نیز ۱۲ ورودی، چشمه، حوض، آب‌انبار، سردخانه، حمام، آبریزگاه، شاه‌نشین و چند واحد مسکونی را شامل می‌شود که به وسیله برج و بارو محصور شده است.

برگرفته از: سایت "ایسکا نیوز"